

INFORMACIJA O IZGRADNJI POSTROJENJA ZA PRERADU NUSPROIZVODA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA

Kako bi Crna Gora ispunila mjerila za zatvaranje pregovora u Poglavlju 12 dužna je, pored ostalih obaveza u ovom izuzetno zahtjevnom i kompleksnom poglavlju, obezbijedi uspostavljanje sistema upravljanja nus proizvodima životinjskog porijekla koji nijesu namijenjeni ishrani ljudi. Plan upravljanja nusproizvodima životinjskog porijekla, koji nijesu namijenjeni ishrani ljudi, sa akcionim planom, Vlada Crne Gore je usvojila na sjednici od 21. juna 2018. godine i zaključkom broj 07-3317 od 28. juna 2018. godine. Tim planom definisan je način upravljanja nusproizvodima životinjskog porijekla, kako u dijelu prikupljanja, tako i prerade nusproizvoda. Upravljanje nusproizvodima životinjskog porijekla je dio veterinarske i politike bezbjednosti hrane, koje su dio Pregovaračkog poglavlja 12 u dijelu pretpristupnih pregovora sa EU, te u skladu sa tim, za ovu oblast je u Crnoj Gori nadležno je Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove.

Ovim planom je procijenjeno da sredstva neophodna za **izgradnju objekta** za preradu nusproizvoda iznose oko 5 miliona eura, za dva sabirna centra i nabavku neophodnih vozila i opreme i, dodatno, za uspostavljanje sistema upravljanja još okvirno 3 miliona eura. Sveukupno, procijenjena je potrebna investicija od oko 8 miliona eura. Kako bi se dobili precizni podaci o neophodnim finansijskim sredstvima za realizaciju Plana, predviđena je izrada biznis plana za funkcionalno upravljanje nusproizvodima. Nadalje, planom je preporučeno da, za izgradnju postrojenja, Crna Gora iskoristi dostupna finansijska sredstva međunarodnih institucija, uključujući dostupna kreditna sredstva Svjetske banke, odnosno MIDAS 2 projekta, dok je kroz IPA 2018 aplicirano za izgradnju sabirnih centara i nabavku prevoznih sredstava i druge potrebne opreme.

Crna Gora (Ministarstvo finansija i socijalnog staranja kao potpisnik, a Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede kao korisnik) su sa Svjetskom bankom 08. marta 2018. godine potpisali Sporazum o zajmu za implementaciju Drugog Projekta institucionalnog razvoja i jačanja poljoprivrede Crne Gore (MIDAS 2). Cilj projekta je poboljšanje konkurentnosti sektora poljoprivrede i ribarstva u Crnoj Gori kroz unaprijeđenu državnu podršku u Crnoj Gori u skladu sa zahtjevima za pristupanje EU. Projekat je koncipiran u cilju pružanja podrške Crnoj Gori u ispunjenju nekoliko posebnih mjerila za EU poglavlja 11, 12 i 13. Vrijednost MIDAS 2 projekta je 30 mil EUR, a predviđeno je da Projekat traje 5 godina, tj. do 2023. godine. Ukupan trenutni iznos povučenih sredstava je € 6,23 miliona eura.

Podrška za ispunjavanje tri mjerila u okviru Poglavlja 12 (Bezbjednost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika) definisana je kroz komponentu 2 - Podrška za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove. Potkomponentom 2.1: Sigurno upravljanje nusproizvodima životinjskog porijekla (ABP), ovog projekta planirano je uspostavljanje službenog, sveobuhvatnog sistema kontrole za sigurno odlaganje i/ili preradu nusproizvoda životinjskog porijekla (ABP).

U skladu sa Planom, u periodu od februara 2020. godine do jula 2021. godine uz podršku MIDAS 2 projekta realizovana je tehnička pomoć za izradu biznis plana za uspostavljanje održivog sistema upravljanja nusproizvodima životinjskog porijekla (ABP) u Crnoj Gori. U Julu 2021. pripremljen je i od strane Uprave odobren sveobuhvatan Biznis plan koji, između ostalog, uključuje izvještaj o strateškoj orijentaciji, procjenu tržišta i izvodljivost projekta. Takođe dio izvještaja je predlog tehničko/tehnološkog plana i idejno rješenje sa uključenim finansijskim projekcijama.

Biznis planom se potvrdilo da je potrebna izgradnja postrojenja za preradu (objekta) kapaciteta 8.000-10.000 tona ABP /godišnje, kako bi se uspostavilo sakupljanje i zbrinjavanje tj. prerada ABP-a u skladu sa EU zahtjevima, što je od naročitog značaja za kontrolu zaraznih bolesti životinja, zaštitu zdravlja ljudi i zaštitu životne sredine. U odnosu na usvojeni Plan upravljanja nusproizvodima životinjskog porijekla, koji nijesu namijenjeni ishrani ljudi iz 2018 godine, kojim je predviđena izgradnja 2 sabirna centra Biznis planom je, preporučujemo da se uspostavi sistem upravljanja ABP bez sabirnih centara, barem dok postrojenje za preradu ne bude u funkciji i dok se ne uspostavi adekvatna logistika. Predviđena je nabavka 6 kamiona za

sakupljanje i transport nus proizvoda, za koje je pripremljena tehnička specifikacija. Procjena efikasnosti uspostavljenog sistema bez sabirnih centara donijela bi se 2 godine nakon početka rada postrojenja.

Biznis planom je procijenjeno da je za izgradnju objekta potrebno 5,3 miliona eura dok je za nabavku 6 kamiona za transport potrebno 0,73 miliona eura.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, i Uprava su nabavku kamiona za transport i opremu potrebnu za prikupljanje nusproizvoda planirali kroz sredstva dostupna kroz IPA 2021 i IPA 2023 (kroz IPA 2018 ova sredstva su već bila odobrena, ali je zbog COVID situacije IPA 2018 preusmjerena u medicinske svrhe).

Planom nabavki MIDAS 2 projekta predviđeno je finansiranje pripreme tehničke dokumentacije za izgradnju postrojenja koja obuhvata priprema idejnog projekta, nadzor radova, ESIA, revizija idejnog projekta i geotehničkih istraživanja), u ukupnom iznosu od 0,5 miliona eura.

Naglašavamo da planom nabavki MIDAS 2 projekta sredstva za izgradnju postrojenja, u iznosu od 5,3 miliona eura, nijesu obuhvaćena, već bi se sredstva prerasporedila nakon restrukturiranja projekta (koje je planirano da se definiše do kraja 2021).

U julu 2021. godine Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede uputilo je Svjetskoj banci pismo o namjeri restrukturiranja MIDAS 2 projekta kojim bi se izgradnja ovog postrojenja finansirala iz sredstava ovog projekta. Restrukturiranje projekta bi podrazumijevalo realokaciju nenamijenjenih sredstava sa drugih komponenti projekta, produženje roka za realizaciju projekta i ažuriranje indikatora projekta kako bi se ovo postrojenje uvrstilo među indikatore. U periodu od 19-23. jula održana je misija Svjetske banke sa ciljem srednjednjoročnog pregleda MIDAS 2 projekta. Tom prilikom usaglašeno je da Ministarstvo finansija, kao potpisnik ugovora o zajmu, na inicijativu Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, korisnika ovog zajma, Svjetskoj banci podnese zvaničan zahtjev za restrukturiranje MIDAS 2 projekta.

S obzirom na definisane aktivnosti koje zahtijevaju angažovanje više institucija, kako na državnom, tako i na lokalnom nivou, po usvajanju Plana, formirana je radna grupa (2019.) za praćenje implementacije pripremnih aktivnosti za stvaranje preduslova za izgradnju postrojenja za neškodljivo uklanjanja nusproizvoda životinjskog porijekla, sastavljena od predstavnika Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, nekadašnjeg Ministarstva održivog razvoja i turizma, Opštine Bijelo Polje i Ministarstva poljoprivrede, odnosno MIDAS projekta. Uzimajući u obzir zastoj u realizaciji aktivnosti u zadatim rokovima, promjene u strukturi i organizaciji nadležnih organa, uključujući i ograničenja izazvana COVID-19 pandemijom potrebno je formirati novu radnu grupu za praćenje implementacije aktivnosti na izgradnji postrojenja i uspostavljanja sveobuhvatnog sistema za neškodljivo uklanjanje nusproizvoda životinjskog porijekla. Shodno navedenom, radnu grupu u odnosu na sastav radne grupe iz 2019. godine treba da čine predstavnici sledećih institucija: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Ministarstva finansija i socijalnog staranja, Ministarstvo ekonomskog razvoja, Opština Bijelo Polje i MIDAS 2 projekat.

Kao lokacija budućeg postrojenja, planom upravljanja nusproizvodima predviđena je lokacija „Čelinska kosa“ koja je nalazi u jugozapadnom dijelu opštine Bijelo Polje, KO Majstorovina, na samoj granici sa opštinom Mojkovac. Udaljena je oko 15 km od Bijelog Polja. Lokacija je u području visokih planina, na sjevernim obroncima planine Bjelasice, na istočnoj (desnoj) strani Čelinske rijeke. Nadmorska visina lokacije je 1.050 - 1.110 m.

Odlukom o Izmjenama i dopunama Lokalne studije lokacije Regionalne sanitarne deponije čvrstog otpada „Čelinska kosa“, (Sl. list CG 45/2020), **određen je prostor za izgradnju postrojenja za tretman nusproizvoda životinjskog porijekla koji nijesu namjenjeni ishrani ljudi. Izrađena je i Strateška procjena uticaja na životnu sredinu.**

Nakon toga, na inicijativu Opštine Bijelo Polje, urađen je Izvještaj o procjeni vrijednosti nepokretnosti, za eksproprijaciju zemljišta na lokalitetu „Čelinska kosa“ od strane komisije nekadašnje Uprave za nekretnine Crne Gore, kojim je utvrđena vrijednost eksproprijacije, akt broj 02-2566 od 02. marta 2020. godine. U avgustu 2021. godine Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Opština Bijelo Polje obratili su se Ministarstvu finansija i socijalnog staranja sa zahtjevom za obezbjeđivanje finansijskih sredstava za eksproprijaciju zemljišta na lokaciji „Čelinska kosa“ sa RIA obrascem. Ministarstvo finansija i socijalnog staranja je aktom broj 01-11452/1 i 01-10664/1 od 27.09.2021. dalo mišljenje na predmetnu informaciju. Uvidom u ovaj izvještaj utvrđeno je da je da su predmet eksproprijacije i određene parcele koje su svojina države Crne Gore. S obzirom da katastarske parcele koje su upisane kao svojina države Crne Gore ne mogu biti predmet eksproprijacije, opština Bijelo Polje kao korisnik eksproprijacije, treba da se obrati Ministarstvu finansija i socijalnog staranja u skladu sa članom 35 stav 2 Zakona o državnoj svojini („Službeni list Crne Gore“, br. 21/09 i 40/11). Uz zahtjev je potrebno dostaviti inovirani Izvještaj o procjeni nepokretnosti koje su predmet eksproprijacije koji nije stariji od 6 mjeseci.